

der kan ligge i et godt omslag. Kulturen kunde have brug for den. Maa jeg lige anholde en mærkværdighed: der lægges farvestraalende smudsomslag om 2-krones romaner, hvor de lige saa godt kunde undværes. Alle ved, at smudsomslag er nødvendige for skolebøger. Der findes de aldrig.

Det andet punkt, hvor det er galt fat, er opsætningen af teksten. Dels af sparsommelighed — ilde anbragt sparsommelighed — dels af slendrian gaar her forfærdelige ting i svang. Særlig poesi i litteraturudvalg tillader man sig at sætte paa en fuldstændig malebarisk maner. I grammatiker, geografier o. lign. anvender man endnu saa mange skriftgrader og arter som muligt samtidig, i den tro, at teksten derved bliver klarere. Man opnaar naturligvis kun det modsatte. Her ligger et hovedproblem for skolebogen — som for alle haandbøger — hvorledes opnaar man med de enkleste typografiske midler en klar inddeling?

Men hermed er jeg inde paa emner, der paa dette sted maa kunne afgøres kort: skolebogen bør være en kultiveret tryksag. Man kan kræve af den som af alle andre bøger et velafvejte forhold mellem kolumne og sidestørrelse og en klar og fast

skrift. Kursiven maa ikke skille for meget fra, da der i skolebøger forekommer mange citater. Et problem for sig er lydskriften. Nu, da lydskrift er et anerkendt undervisningsmiddel, som ingen tænker paa at opgive, var det vel paa tide, at der blev skaaret et sammenhængende lydskriftalfabet. Som skriften nu er, ser den ud som om den var lavet af en barbar. Endelig kan man naturligvis ikke vente at kunne sætte en harmonisk text med et tilfældigt billedmateriale. Men paa det omraade er syndernes mangfoldighed overvældende. Alene geometribøgerne adskiller sig fordelagtigt fra alle de andre.

Naar man paatvinger børnene bestemte bøger i de mest modtagelige aar af deres liv, har børnene ogsaa krav paa, at det, man anbringer dem i, er kultiveret selskab. Skolebøger skal være gode, ikke bare indholdsmæssigt, ogsaa i det ydre. Mere diktorisk anlagte naturer vil formodentlig mene, at staten bør gribe ind, kræve og autorisere. Jeg mener, at man gør bedre i at appellere til forlagernes og bogtrykkernes idealitet. Naar det kommer til stykket, er det jo ikke bare idealitet. Jo mere bogkultur, des flere bøger.

FARVETRYK — ØSTLIG OG VESTLIG

AF ALBERT NAUR

Striden mellem det kunstneriske og tekniske ved farvetrykket er emnet for Albert Naur's artikel. Udgangspunktet er de russiske børneblade, af hvilke et udvalg var at se paa »bedste bøger«-udstillingen og paa en specialudstilling i efteraaret paa Kunstakademiet.

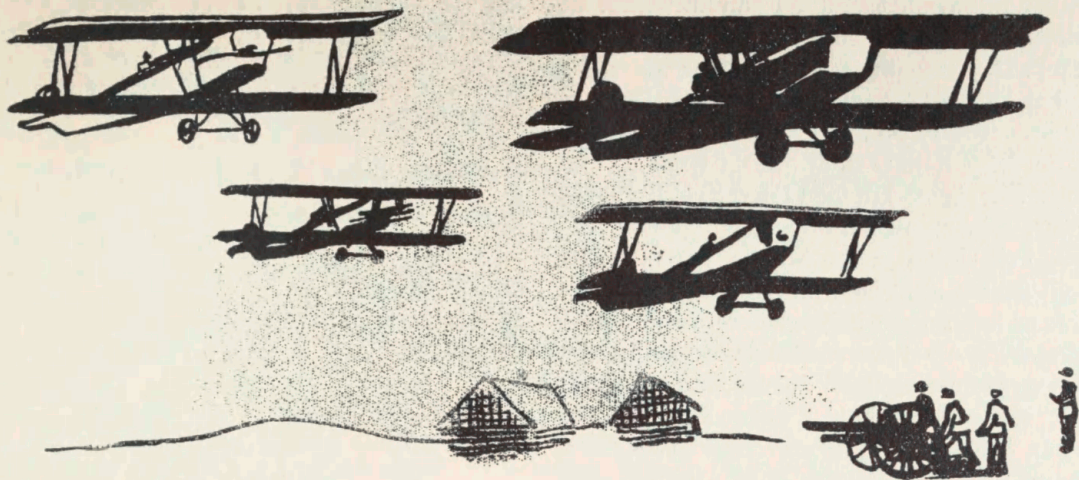
Spørgsmaalet om Farvetryk har Interesse. Vi lever i en Verden, hvor det reproduktive er i Forgrunden. Kunsten opleves gennem Reproduktion. Værnerne reklameres gennem Tryksager. Oplysning spredes gennem Billeder.

Reproduktionsteknikken dominerer og stiller det Spørgsmaal, det Krav til Tegneren, om hans Kunst egner sig for Reproduktion, men det glemmes, at den gengivende Faktor snarere burde lære sig nøje at følge den kunstneriske Intention.

Noget saadant synes undtagelsesvis at være sket i de russiske Smaatrykhefter. Det har derfor maa ske Interesse at mærke sig dette store Omraade af reproduktiv Kunst, hvor Billedet, trods den gengivende Proces, har tabt mærkelig lidt af sit kunstneriske Liv.

Det kunde synes meningsløst, at en, der ikke kan læse russisk, vil skrive om russiske Tryk. Men han er ikke anderledes stillet end saa mange Russere, som heller ikke kan læse russisk. For adskillige af de store Romanforfatteres Landsmænd vilde Bogen være en lukket Verden, hvis ikke Billederne slog den op. De smaa farvede Billedtryk leder ham frem i den Forestillingsverden, som Bogen vil vise, ligesom Børn, der pløjer deres Billedbøger. Og dér kan Danskeren følge ham.

Under et Ophold i Moskva 1930 faldt et farvetrykt Børneblad, Iskorka, den lille Funke, mig i Hænde ved en Kiosk. Billedernes overlegne kunstneriske Behandling, det enkle og levende Farvetryk paa ganske jævnt Papir, det hele fordringsløst og fint, gav mig Lyst til nærmere Kendskab.

Fra et russisk Børneblad.

Og den, der søgte, fandt et overmaade stort Materiale. En Sværm af smaa farvede Hefter og Blade spredtes over Rusland. Blandt det naturligvis begrænsede Stof, som deraf har været til min Raadighed, har jeg ikke kunnet finde noget, som var grimt eller uden Interesse. En hel Del deraf udgør derimod i al Beskedenhed en fin Norm for Farvetryk i kunstnerisk Mening. Den der ved, hvilke Vanskeligheder Avis- og andet Farvetryk herhjemme arbejder med og sjældent helt magter, maa beundre, hvad Russerne har naaet. De er formodentlig gaaet ganske enkelt og ligetil frem, tegnet Billeder af deres Sinds Enfold og Oplevelse og gengivet disse med det friske Øjes Glæde over rene Farver. Skønvirkeri er de fri for, og de er ikke døde Stildøden. De er kun Billeder af Omverdenen oplevet af en Kunstner og vist til en ivrig og undrende Russer. Hefterne handler om alle Emner af instruktiv og stemningsbetonet Art, om alt hvad en Russer vil vide om det nye Dagligliv og Fritidsliv og de Muligheder, det rummer. Nogle af dem er Børnebøger og Eventyr med tegnede Vignetter af en fuldendt Gratie i Trykket. Hefterne er næsten alle smaa og tynde, let overkommelige og med kort Tekst, nem for den, der lige har lært at hakke sig igennem Bogstavets Gaade, og lige til at stikke i Lommen. Hvor mange Kulminchænder med Fingre som Trærødder har ikke krammet disse Blade som fangne Sommerfugle. Børn og Folk lægger ikke Billeder uslidte bort. Hefterne koster næsten intet, men er dog altid betegnet med et ganske lille Pristal. Herhjemme faar vi hver Morgen

en Bunke brogede Tryksager ind ad Brevkassen og lige i Papirkurven. De er gratis og betales dyrt, hver Gang vi gør et Indkøb. Russeren giver en Skilling for sine Hefter, men læser dem vel saa ogsaa.

Ja, hver Dag sin Sværm af Farvetryk faar vi. Men de fleste af disse er afgaaet ved Døden under Trykket, jeg havde nær sagt Farvens umaadelige Tryk. Der tages for tungt paa det. Det Sommerfuglestøv, som Kunstnerens Arbejde maaske har, forsvinder under det faste og korrekte Trykkerarbejde. Det skulde være saa kønt, men er dog rigtig skidt. Regnbuen er blevet væk og erstattet med Poseblaat. Regnbuens Under, det duftige og levende, har de russiske Tryk fastholdt. De er trykt litografisk, og Trykket er altid let og fint og gennemsigtigt, det virker inspireret, som sat paa af Kunstnerens Haand. Der er ingen bombastisk og kulørt Virkning, alting i Farven er luftigt som fine japanske Træsnittryk, og Forklaringen paa Arbejdets Gratie er maaske ogsaa, at Rusland rækker en Haand den lange Vej over til Orientens Papir- og Trykkultur.

En udmærket Mester herhjemme forklarer disse Tryks gennemsigtige Lethed som mangelfuldt Haandværk; han mumler om, at Papiret ikke er mættet, Trykket ikke gaaet igennem. Han ryster paa sit ærlige Hovede. Maaske snyder den russiske Trykker lidt og nøjes med ikke fuldt Tryk for at følge Kunstnerens Antydning. Ogsaa i Trykket tør de nøjes med Antydning. Maaske arbejder de russiske Trykkere udoktrinært men med Sans for det,